

بسمه تعالی
دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

تعداد واحد: 0/5 واحد نظری 0/5 واحد کار بالینی	نام درس : بررسی وضعیت سلامت مددجو
مدت زمان ارائه درس : 1 ترم (26 ساعت)	مقطع : کارشناسی پیوسته پرستاری
پیش نیاز : فیزیولوژی	
مسئول برنامه : دکتر فرهودی	

شرح درس : این دوره به منظور آمادگی دانشجویان پرستاری جهت انجام بررسی وضعیت سلامت مددجو و یا انحراف از سلامت کلیه سیستم های مختلف بدن از سرو گردن تا سیستم عضلانی - حرکتی با کاربرد روشها و مهارتهای لازم در گرفتن تاریخچه ، روش مصاحبه ، معاینات فیزیکی و نحوه نوشتن تشخیص پرستاری در محیط های بهداشتی درمانی در مددجویان سالم و بیمار با کاربرد فرآیند پرستاری می باشد .

هدف کلی : آشنایی دانشجو با بررسی وضعیت سلامت سیستم های مختلف بدن از سرتا پا و کاربرد روش ها و مهارتهای لازم در انجام معاینات فیزیکی می باشد .

اهداف کلی در واحد نظری :

- هدف کلی از ارائه این دوره آشنایی دانشجویان و افزایش آگاهی آنان نسبت به مفاهیم ذیل می باشد .
- 1- نحوه برقراری برقراری ارتباط با مددجو گرفتن شرح حال ، اصول کلی در معاینات فیزیکی
  - 2- چگونگی بررسی وضعیت سر و گردن
  - 3- چگونگی بررسی وضعیت دستگاه تنفس و قلب و عروق
  - 4- چگونگی بررسی وضعیت شکم
  - 5- چگونگی بررسی وضعیت سیستم عصبی
  - 6- چگونگی بررسی وضعیت سیستم عضلانی - عصبی

❖ اهداف اختصاصي

⑨ برقراري ارتباط با مددجو ،گرفتن شرح حال و اصول كلي معاینات فیزیکی

- دانشجو باید بتواند :
- ویژگیهای ارتباط مؤثر با مددجو را بیان کند.
  - عوامل اصلی در برقراري ارتباط را بنویسد.
  - نکات لازم در شروع و پایان مصاحبه را شرح دهد.
  - نکات اساسی در گرفتن شرح حال به ترتیب نام ببرد
  - سؤالاتی که در قسمت " ناخوشي فعلي " باید پرسیده شود را بنویسد
  - هدف از بررسی سیستم ها در تاریخچه را بیان کند.
  - نکاتی که در ظاهر عمومی مریض به آن توجه می شود را نام ببرد
  - علائم عینی و ذهنی در معاینه را شرح دهد.
  - روش های معاینه فیزیکی را نام برد.
  - خصوصیات صدا در دق را شرح دهد.
  - نحوه آماده کردن بیمار جهت معاینه را شرح دهد.
  - وسایل لازم در انجام معاینه فیزیکی را نام ببرد.

⑨ معاینه سرو گردن

- دانشجو باید بتواند :.
- نکاتی که در معاینه صورت باید توجه شود را بیان نماید.
  - چگونگی اندازه گیری حدت و قدرت بینایی را شرح دهد.
  - نکات غیر طبیعی در میدان بینایی را بنویسد.
  - نحوه معاینه سیستم اشکی را بیان نماید.
  - چگونگی بررسی عکس العمل مردمک ها به نور را بنویسد.
  - اعصاب و عضلات هماهنگ کننده حرکات کره چشم را نام ببرد.
  - موارد غیر طبیعی در معاینه شبکیه چشم را بنویسد.
  - علائم و نشانه های يك شبکیه نرمال در معاینه افتالموسکوپي را شرح دهد.
  - تکنیک معاینه گوش توسط اتوسکوپ را شرح دهد.
  - علائم و نشانه هایی که در معاینه دهان باید توجه شود را نام ببرد.
  - محل هایی در گردن که غدد لنفاوي وجود دارد را نام ببرد.
  - مشخصات غدد لنفاوي طبیعی را بنویسد.
  - نکات غیر طبیعی در معاینه غده تیروئید را بیان نماید.

⑨ معاینه قلب وریه

- دانشجو باید بتواند :
- نقاط آناتومیکی روی قفسه سینه که نشان دهنده Apex و base قلب می باشد را بنویسد.
  - صداهای نرمال قلب را شرح دهد.
  - سؤالاتی که در تاریخچه بیماری قلبی پرسیده می شود را شرح دهد..
  - روش اندازه گیری JVP را شرح دهد..
  - محل های قرار دادن گوشی روی قفسه سینه در سمع قلب را شرح دهد.
  - صداهای غیر طبیعی در سمع قلب را بیان نماید.
  - نقاط آناتومیک روی قفسه سینه جهت بررسی مهره ها و دنده ها و لب های ریه را شرح دهد.
  - خطوط ترسیمی روی قفسه سینه را بیان نماید.

- علائمی که در تاریخچه بیماری ر ی ی و باید بررسی شود را بنویسد.
- نکاتی که در مرحله مشاهده در معاینه قفسه سینه باید توجه شود را شرح دهد.
- هدف از لمس در معاینه ریه را شرح دهد.
- صداهای طبیعی ریه در سمع را بیان نماید.
- صداهای غیر طبیعی ریه در سمع ریه را بیان نماید.
- محل های قرار دادن گوشی در سمع ریه را شرح دهد.

⑨ معاینه شکم

دانشجو باید بتواند :

- اعضای قابل لمس در معاینه شکم را بیان نماید.
- دو روش تقسیم بندی شکم را در معاینه بیان کند.
- نکات لازم که در حین معاینه شکم باید رعایت شود را شرح دهد.
- مراحل معاینه شکم به ترتیب نام ببرد.
- نکاتی که در مرحله مشاهده شکم باید بررسی شود را نام ببرد.
- هدف از سمع در معاینه شکم را بیان نماید.
- تکنیک دق در معاینه کبد را شرح دهد.
- تکنیک دق در بررسی طحال را بنویسد.
- تکنیک معاینه کلیه را شرح دهید.
- تست هایی که برای بررسی آسیت احتمالی بکار می رود را نام ببرد.
- تست مورفی در تشخیص کله سیستیت حاد را شرح دهد.

⑨ معاینه سیستم عصبی

دانشجو باید بتواند :

- اجزاء سیستم عصبی را نام ببرد.
- علائمی که در بررسی سیستم عصبی مورد توجه قرار می گیرد را نام ببرد.
- قسمت هایی که در سیستم عصبی مورد ارزیابی قرار می گیرد را نام ببرد.
- نکاتی که در بررسی وضعیت ذهنی مورد بررسی قرار می گیرد را نام ببرد.
- چگونگی تعیین سطح هوشیاری مددجو را شرح دهد.
- چگونگی بررسی **Speech** در قسمت **Mental status** را شرح دهد.
- نکاتی که در معاینه سیستم حرکتی بایستی بررسی شود را بیان نماید.
- نحوه ارزیابی قدرت عضلانی را شرح دهد.
- نحوه ارزیابی عملکرد مچچه را در معاینه بالینی شرح دهد.
- نحوه بررسی سیستم حسی در معاینه بالینی را شرح دهد.
- نکاتی که جهت بررسی حس های کورتیکال مورد ارزیابی قرار می گیرد را بیان نماید.
- دوازده عصب جمجمه ای را نام ببرد.
- نحوه بررسی اعصاب نخاعی را شرح دهد.

⑨ معاینه سیستم عضلانی اسکلتی

دانشجو باید بتواند :

- اجزاء تشکیل دهنده سیستم عضلانی اسکلتی را نام ببرد.
- میزان R.O.M و نوع حرکات مفاصل گوناگون را شرح دهد.

- علائمی که در تاریخچه از مددجو با مشکلات عضلانی - حرکتی مورد بررسی قرار می‌گیرد را شرح دهد.
- نکاتی که در مرحله مشاهده سیستم عضلانی - اسکلتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد را بیان نماید.
- تکنیک معاینه مفصل تمپومندیبولار را بنویسد.
- تکنیک معاینه ستون فقرات را شرح دهد.
- نحوه اندازه‌گیری طول پا را بیان نماید.
- تکنیک معاینه شانه و دست را شرح دهد.
- تست‌هایی که جهت تشخیص وجود مایع در زانو بکار می‌رود را بیان نماید.
- تست فالن را شرح دهد.
- علائم غیر طبیعی در معاینه سیستم عضلانی - اسکلتی را لیست نماید.

روش آموزش در بخش نظري :
آموزش به روش سخنراني و با بهره گيري از وسايل كمك آموزشي (اورهد -
اسلايد و Power point) انجام مي گيرد
شرائط اجرا :
امكانات آموزشي
▪ سالن سخنراني
▪ كامپيوتر - اورهد - اسلايد

آموزش دهنده :
اعضاي هيئت علمي گروه پرستاري - دانشكده پرستاري مامي حضرت
فاطمه (س)
منابع اصلي درس:

1. Janet weber & Jane kelley / Healty assessment nursing lippincott 3ed 2003.
2. JARVIS. Physical examination and Health assessment 1996
3. BATES Guide to Physical examination and History taking 2003
4. Lois Malasanos. Health assessment, 1990 Mosby Company
5. Henry M. Seidel, Guide to Physical examination 1999 by Mosby inc
6. Geraint Fuller, Neurological examination Made Easy 1999
7. Springhouse corporation. Diagnostics, An. A-to-Z- Guide to laboratory tests and Diagnostic procedure 2001.
8. Fuller, J., & Schaller, A.J. (2000). Health Assessment: AnursingApproach. (3nded). Philadelphia: Lippincott.
9. Leasia, M.S., & Monahan, F.D. (2000). A practical Guide to Health Assessment. (2nded.). Philadelphia: W.B. Saunders.
10. Potter, P.A., & Weilitz, P.B. (2003). Pocket Guide to Health Assessment. (5thed.). St. Louis: Mosby.

ارزشيابي : مطالب تدریس شده در کلاس و ارزشيابي کلاس و طرح سوالات
امتحاني مد نظر قرار ميگيرند .

نحوه ارزشيابي: سوالات چند گزينه اي ، صحيح و غلط ، جور کردن ستونها
و پر کردن جاهي خالي خواهد بود .

نحوه محاسبه نمره كل : آزمون پايان ترم 70% نمره (30% بقيه مربوط به
قسمت عملي مي باشد.)

مقررات :

حداقل نمره قبولي : 10

تعداد دفعات مجاز غيبت در کلاس حداکثر 4 ساعت

جدول زمان بندي درس بررسي وضعيت سلامت مددجو

سرفصل مطالب	ساعت ارايه	نحوه ارايه	منابع درسي	امكانات مورد نیاز	روش ارزشيابي
اصول برقراري ارتباط مؤثر با مددجو و گرفتن شرح حال از مددجو	يك	سخراني پرسش و پاسخ	JARVIS, Physical examination 1996 BATES Physical examination 2003 HENRY M.Seidel Physical examination 1999	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
اصول كلي معينات فيزيكي بيمار- روش معينه - آماده كردن بيمار-ظاهر عمومي مددجو - اندازه گيريها	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سلامت سر و معينه چشم و صورت	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سلامت گوش ، بيني ، سينوس ها ، دهان ، حلق و گردن	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت دستگاه تنفس	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سيستم قلب و عروق	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سلامت شكم - طحال و كبده	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سلامت شكم - كلييه ها - تشخيص آپانديسيت و تشخيص آسيت	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سلامت سيستم عصبي - وضعيت ذهني - حسي و حرکتي	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سلامت سيستم عصبي - مخچه ، بررسي رفلکس ها و اعصاب جمجمه اي	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز
بررسي وضعيت سيستم عضلاني - اسكلتي ، مفاصل و عضلات	يك	سخراني پرسش و پاسخ	“ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “ “	سالن كنفرانس پروژكتور - اورهد	آزمون كتي كوئيز

نمونه يك طرح درس بررسي وضعيت سلامت سيستم تنفسي

سال تحصيلي	تاريخ ارائه درس
ترم	تعداد دانشجو
نام واحد :	بررسي وضعيت سلامت مددجو
ساعت	مدت كلاس
	يك :

عناوين درس

- مقدمه - آناتومي ريه و قفسه سينه - شرح حال گيري بيماران ريوي اصول معاينه ريه

اهداف آموزشي

- دانشجو با توجه به سخنراني ارائه شده و با مطالعه منابع اصلي درسي دقيقاً " بايد بتواند :
  - نقاط كليدي روي قفسه سينه جهت تشخيص دنده ها و فضاهاي بين دنده اي را بيان نمايد.
  - خطوط ترسيمي بر روي قفسه سينه را شرح دهد
  - محل احتمالي ريه ها و لبهاي آنها را بر روي ديوراه قفسه صدي بيان نمايد
  - علائمي كه در بيماران تنفسي مورد بررسي قرار مي گيرد را در شرح حال بيمار بيان نمايد
  - وضعيت مناسب جهت معاينه ريه را شرح دهد
  - شكل قفسه سينه طبيعي را در كودكان و بزرگسالان بيان نمايد
  - نحوه بررسي ميزان اتساع ريوي در معاينه ريه را شرح دهد
  - چگونگي اندازه گيري سطح ديفراگم در دم و بازدم را بنويسد
  - محل هايي كه در معاينه ريه بايد سمع شود را بيان نمايد
  - صداهاي طبيعي ريه در سمع ريه را بنويسد
  - صداهاي غير طبيعي ريه را بيان نمايد
- روش آموزش :** سخنراني - پرسش و پاسخ

مراحل سخنراني

- مقدمه
- 2 معرفي، ارائه اهداف و سرفصل هاي درس
- دقيقه
- كلييات درس:
- مروري بر آناتومي ريه و تراکيا و محل احتمالي آنها بر روي قفسه سينه 5 دقيقه
- شرح حال بيماران تنفسي و بررسي علائم تنفسي مددجو 7 دقيقه
- اصول معاينه بيماران با مشكلات تنفسي 3 دقيقه
- بيان نکاتي كه در مرحله مشاهده قفسه سينه و ريه بايد مورد بررسي قرار گيرد 5 دقيقه
- چگونگي انجام تكنيك لمس در معاينه ريه و بررسي اتساع ريوي و ارتعاش لمسي 5 دقيقه

- چگونگی انجام تکنیک دق در معاینه ریه و اندازه گیری سطح دیافراگم
5 دقیقه
- چگونگی انجام تکنیک سمع در معاینه ریه و محل سمع و صداهای نرمال
ریه در سمع 5 دقیقه
- شرح صداهای غیر طبیعی در ریه و چگونگی تشخیص آنها
4 دقیقه

نتیجه گیری :

- مروری بر مطالب مهم درس
  - پرسش و پاسخ
- 4 دقیقه
5 دقیقه

ارزشیابی درس

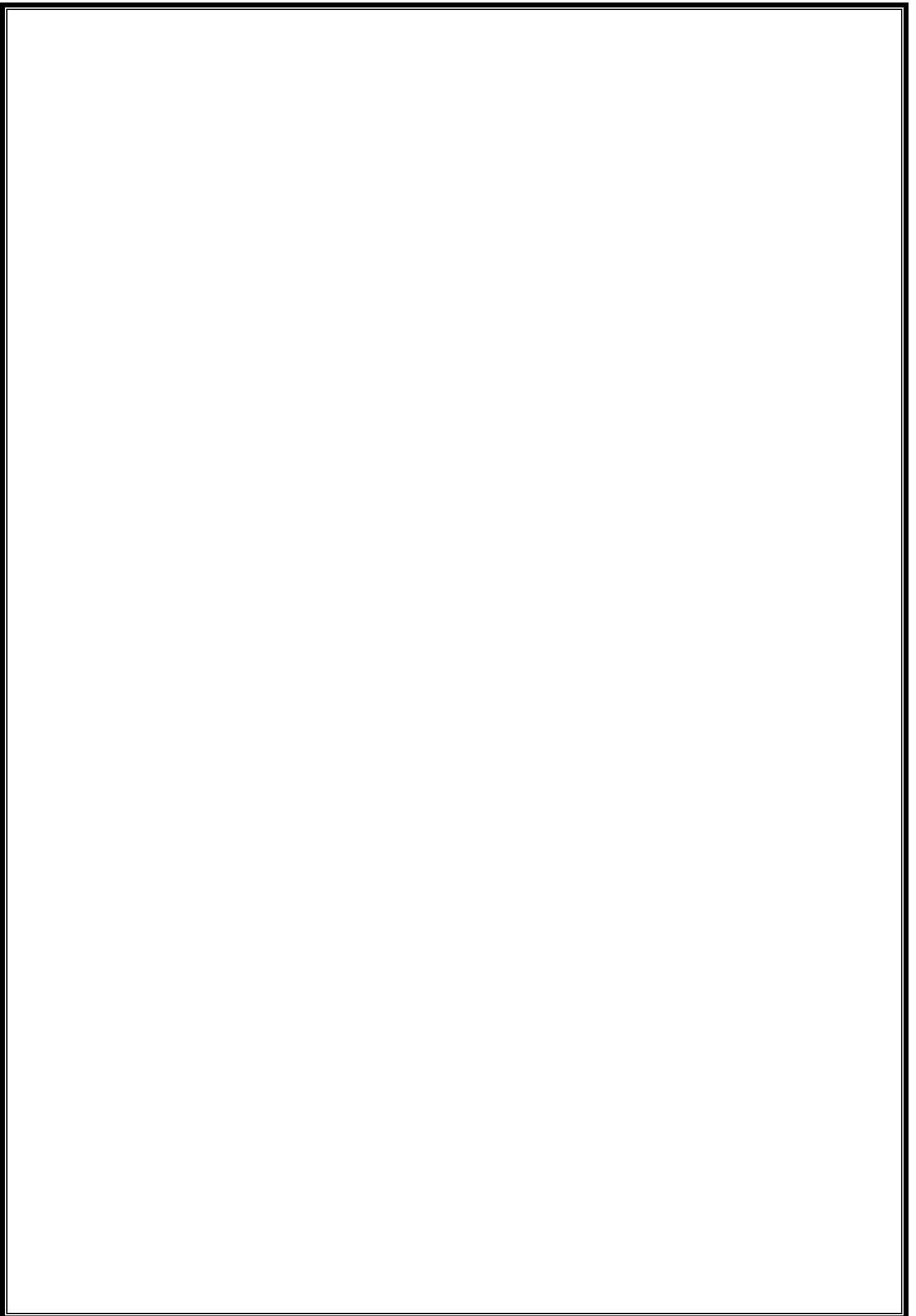
- کوئیز شفاهی بصورت راندم در جلسه بعد
- امتحان کتبی در پایان دوره به صورت سؤالات چهار گزینه ای - صحیح و غلط - تشریحی و ....
- 5 سؤال از کل مبحث

اهداف کلی در واحد عملی

هدف کلی از ارائه این دوره آمادگی لازم جهت انجام بررسی وضعیت سلامت و یا انحراف از سلامت کلیه سیستم های مختلف بدن و افزایش آگاهی نسبت به موارد ذیل می باشد:

1- تاریخچه و شرح حال	11- معاینه سر- چشم - گوش - سینوس ها و بینی و دهان
2- موارد طبیعی از غیر طبیعی در سیستم مورد نظر	12- معاینه غده تیروئید و غدد لنفاوی
3- وسایل مورد نیاز برای معاینه	13- معاینه قلب و عروق
4- General/ appearance مددجو	14- معاینه ریه
5- علائم حیاتی و وزن و قد مددجو	15- معاینه شکم
6- آمادگی مددجو برای معاینه	16- معاینه سیستم عصبی - حسی - حرکتی و بررسی رفلکس ها
7- تکنیک دق در سیستم های مورد نظر	17- معاینه سیستم عضلانی - اسکلتی
8- تکنیک مشاهده در سیستم های مورد نظر	18- آشنایی با صدای قلب و ریه
9- تکنیک لمس در سیستم های مورد نظر	19- یافته های مثبت و علائم انحراف از سلامتی
10- تکنیک سمع در سیستم های مورد نظر	20- نحوه گزارش نویسی و ثبت اطلاعات حاصل از معاینات به روش SOAPIE

						4 روز 1-4	<ul style="list-style-type: none"> - مشاهده عملکرد دانشجو - ثبت علائم و یا بیان یافته ها در لمس سیستمهای مختلف - انجام تکنیک لمس در سیستم مورد نظر 	<ul style="list-style-type: none"> - انجام تکنیک لمس در سیستم های مختلف توسط مربی بر روی دانشجو - استفاده از CD آموزشی 	4- تکنیک لمس سیستم های مختلف
						4 روز 1-4	<ul style="list-style-type: none"> - مشاهده عملکرد دانشجو - بیان یافته ها در دق - انجام تکنیک دق در سیستم مورد نظر 	<ul style="list-style-type: none"> - انجام تکنیک دق توسط مربی بر روی دانشجو - نمایش CD آموزشی 	5- تکنیک های مختلف
						4 روز 1-4	<ul style="list-style-type: none"> - مشاهده عملکرد دانشجو - بیان یافته ها در سمع - انجام تکنیک سمع در سیستم مورد نظر 	<ul style="list-style-type: none"> - انجام تکنیک سمع سیستم های مختلف توسط مربی روی دانشجو - نمایش CD آموزشی - گوش دادن به صداهای مختلف قلب و ریه از طریق CD و نوار 	6- تکنیک های سیستم های مختلف
						4 روز 1-4	<ul style="list-style-type: none"> - مشاهده عملکرد دانشجو - آماده کردن مددجو قبل از معاینه 	<ul style="list-style-type: none"> - مددجو یا همکلاسی خود را برای معاینه آماده می کند 	7- آماده کردن مددجو
						4 روز 1-4	<ul style="list-style-type: none"> - بیان یافته ها در شرح حال - بیان یافته ها در معاینات فیزیکی - نشان دادن موارد غیر طبیعی از طبیعی در سیستم مورد نظر 	<ul style="list-style-type: none"> - علائم عینی و ذهنی در بررسی وضعیت سلامت بیان و یا نشان میدهد - علائم عینی و ذهنی در بررسی را ثبت می نماید 	8- تشخیص موارد طبیعی از غیر طبیعی
						4 روز 1-4	<ul style="list-style-type: none"> - نوشتن تشخیص پرستاری توسط دانشجو 	<ul style="list-style-type: none"> - دانشجو برای علائم عینی و ذهنی که در معاینه بدست آورده تشخیص پرستاری می نویسد 	9- تشخیص پرستاری

روش آموزش در محیط بالینی :

- اجرای بررسی هرسیستم و نحوه انجام معاینه فیزیکی با استفاده از شیوه شبیه سازی - فیلم های آموزشی و نمایش بر روی دانشجو
- اجرای معاینه فیزیکی هر سیستم توسط دانشجو روی مددجو
- گرفتن تاریخچه با استفاده از فرم بررسی وضعیت سلامت مددجو
- شرکت دانشجویان در فعالیت های آموزش گروهی و تمرین آموخته ها بر روی هم کلاسی خود.
- آشنایی با صداهای قلب و ریه از طریق CD و نوار

شرایط اجرا :

- هر گروه به مدت 4 روز هر روز به مدت 4/5 ساعت در محیط بالینی بصورت عملی شرکت داده خواهد شد. (جمعا 18" ساعت کارآموزی)
- آموزش دهنده :**
اعضای هیئت علمی گروه پرستاری

امکانات آموزشی:

- وسایل لازم جهت معاینه و تخت معاینه - پاراوان و... .

منابع اصلی درس:

10 منبع ذکر شده در قسمت تئوری

ارزشیابی : مطالب آموزش داده شده در آزمایشگاه و فعالیتهای عملی دانشجو مد نظر قرار خواهند گرفت.

نحوه ارزشیابی: سؤالات چند گزینه ای ، صحیح و غلط ، جور کردن ستونها و پر کردن جاهای خالی خواهد بود .

نحوه محاسبه نمره کل :

ارائه يك گزارش صحیح از معاینه سیستم مورد نظر در مددجو : 10% نمره

امتحان عملی روی همکلاسی خود : 20%
جمعاً 30% نمره

مقررات :

حداقل نمره قبولی : 10

تعداد دفعات مجاز غیبت طبق مقررات